

BIBLIOGRAFIA VALLMOLLENCA, III

per Antoni Gavaldà i Torrents

La bibliografia que presentem és una continuació de les altres dues publicades, anteriorment, a la mateixa revista de l'Institut d'Estudis Vallencs, als núms 5 i 9, de maig del 1984, i també de maig, però del 1986.

La motivació a fer i a continuar aquesta bibliografia crec que queda ben explicada als cinc objectius prioritaris que ja vaig desgranar al seu moment a "*Aproximació a una bibliografia vallmollenca, I*", a la pàgina 159, i que vaig semirepetir a "*Bibliografia vallmollenca, II*", a les pàgines 29 i 30 del segon treball.

El punt més satisfactori que he constatat des que vaig publicar el segon recull de bibliografia és la profusió de treballs que vallmollencs o persones vinculades a Vallmoll han escrit; la majoria ampliacions de recerques iniciades amb anterioritat. Aquest fet, el considero cabdal de cara al coneixement de més i més detalls d'aquesta vila del Camp. D'altra banda, el punt negatiu que encara s'hi observa és la llarga i penosa espera de solució escaient pel que fa a la necessària implantació de la biblioteca, que ja correspon per potencial demogràfic, i per a fomentar l'hàbit de la lectura. Si bé és cert que ben a la vora - entengui's Valls o Tarragona - n'hi ha en quantitat i qualitat, i que el nivell de vida permet que avui es puguin comprar els llibres que es necessitin, cal insistir a l'hora de demanar aquest espai de serenor, que és una biblioteca, per contrastar l'atac d'altres mitjans de difusió, indiscutiblement també importants, que avui ens envaeixen i aclaparen.

En aquesta relació bibliogràfica, repetiré només les sigles de les biblioteques i dels arxius on s'ha consultat aquest material concret. Per això, anotaré, tan sols, les que apareixen explícitament a les fitxes. Una remarca interessant, vistes les consultes, ens la proporciona la força creixent de la Biblioteca de l'Institut d'Estudis Vallencs, especialitzada, com sabem, en temàtica local i comarcal. La relació de biblioteques on es pot trobar el material són les següents:

BCLR.- Biblioteca del Centre de Lectura de Reus.
 CCPVET.- Biblioteca de la Caixa de Pensions de Vellesa i d'Estalvis de Tarragona.
 BIEV.- Biblioteca de l'Institut d'Estudis Vallencs.
 BIPFPV.- Biblioteca de l'Institut Politècnic de Formació Professional de Valls.
 BPV.- Biblioteca Popular de Valls.
 BUT.- Biblioteca de la Universitat de Tarragona.
 CMCV- B.- Casa Municipal de Cultura de Valls. Biblioteca.
 part.- Arxius i biblioteques particulars.

Totes les altres referències que no són incloses aquí, les podreu trobar a qualsevol dels dos treballs esmentats anteriorment.

A.- Monografies i altres treballs locals.

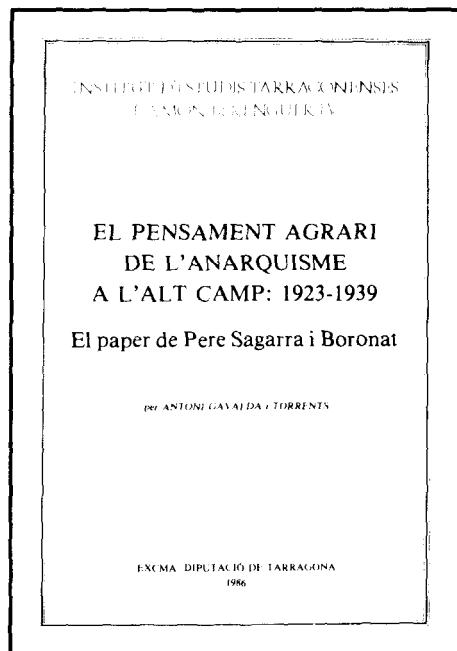
326. GAVALDÀ I TORRENTS, Antoni: *El pensament agrari de l'anarquisme a l'Alt Camp: 1923-1939. El paper de Pere Sagarra i Boronat*. Ed. Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV. Diputació de Tarragona. Tarragona, 1986. 285 pàgs.

Loc. sencer (BIEV)

El llibre és la tesina de llicenciatura de l'autor. Analitza la vida d'un ciutadà vallmollenc, Pere Sagarra i Boronat "Anteo", destacat pels seus escrits d'avançada social sobre la pagesia, durant el temps de la Dictadura de Primo de Rivera i, sobretot, en temps de la República. L'al·ludit ciutadà, adscrit a tesis moderades de la CNT, formà part d'un nucli actiu que funcionà per les comarques del Camp i del Penedès en temps de la República, defensant les tesis agràries de la Confederació Nacional del Treball.

Al llibre, s'hi estudien les arrels de la ideologia llibertària comarcana, sustentada pel líder àcrata Fidel Martí Parés com a més significat. L'eix central es basa en l'estudi detallat dels articles que Sagarra va escriure a la premsa republicana -un total

de 233- classificats en funció de les vicissituds polítiques i sindicals de cada moment. Un primer gruix d'articles és classificat en un grup intitulat: "Cap a la consecució de la República", i segueixen els següents: "De l'inici de la República al Ple Regional de Sabadell"; "La ruptura"; "L'afebliment de la CNT. El llarg camí cap a la reunificació"; "L'esperança de la Revolució: fins els fets

Apareix ressenyat al núm. 326 del present treball

de Maig”; “La guerra: des dels fets de Maig a l'exili”. El llibre s'acaba amb unes conclusions, i amb un breu apèndix documental.

En resum, es pot dir que Sagarra fou l'autor agrari més prolífic de la Segona República i que les seves tesis, algun cop contestades per altres articulistes, sustentaren el nou ordre que s'imposà durant la guerra. Finalment, indicar que la seva posició moderada implicà, no sense risc de la seva pròpia vida, que alguns vallmollencs, dretans, salvessin la pell, com a conseqüència d'enfrontar-se als menjacapellans que venien a buscar-los.

327. GAVALDÀ I TORRENTS, Antoni: *Bibliografia vallmollenca, II, a Quaderns de Vilaniu. Miscel·lània de l'Alt Camp 9*. Ed. Institut d'Estudis Vallencs. Valls, 1986. 92 pàgs + 4 f.s.n. (pàgs. 29-53).

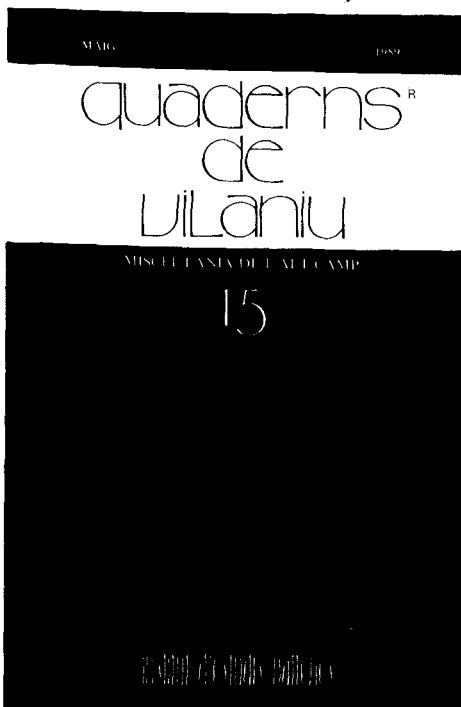
Loc. sencer (BIEV)

Segona remesa de la bibliografia del municipi de Vallmoll. Si la primera incloïa fins a 256 entrades diferenciades, aquesta segona arriba a 325, la qual cosa implica una aportació de 69 fitxes noves. Aquestes fitxes presenten un resum del que tracta el llibre, l'article o el fulletó referit a Vallmoll. Alhora, també hi apareix la biblioteca o l'arxiu on es pot consultar cada una de les entrades.

328. GRAU I VERDÚ, Antoni: *Els renoms de Vallmoll al llarg del segle XVI*, a *Quaderns de Vilaniu. Miscel·lània de l'Alt Camp 13*. Ed. Institut d'Estudis Vallencs. Valls, 1988. 98 pàgs+ 6 f.s.n. (pàgs. 59-64).

Loc. sencer (BIEV)

Segona aportació interessant referida als renoms de la vila, en aquest cas del segle XVI, obra del mateix autor que ja féu la primera. Al treball, esmenta la dificultat que li ha comportat l'estat de la documentació en què s'ha basat. Una de les conclusions és que la distinció més aplicada correspon als renoms de caire coronímic, segons l'indret de residència o d'origen. El nombre de renoms que classifica és 59, repartits entre sobrenoms procedents de corònims (33 renoms, que els duïen incorporats 135 persones), motivats per l'ofici (10 r./17 p.), motivats per la relació familiar (8 r./16 p.), derivats de noms (4 r./4 p.) i altres renoms (4 r./5 p.).

La revista comarcal de l'IEV ha fet un extraordinari servei a la divulgació de molta recerca específica dels pobles de l'Alt Camp. Vallmoll no n'ha estat pas l'excepció. Als núms. 13, 15 i 16, n'hi ha clars exemples, amb treballs d'Antoni Grau i Verdú.

329. GRAU I VERDÚ, Antoni: *Els renoms de Vallmoll al llarg del segle XVIII, a Quaderns de Vilaniu. Miscel·lània de l'Alt Camp 15*. Ed. Institut d'Estudis Vallencs. Valls, 1989. 108 pàgs+ 4 f.s.n. (pàgs. 63-68).

Loc. sencer (BIEV)

Aquest altre treball del segle XVIII completa els altres que fan referència als segles XVI i XVII. El bon treball d'A. Grau desgrana una classificació i freqüència dels renoms, subdividida en els que són procedents de corònims o topònims (en troba 17), els motivats per trets físics o de caràcter (fins a 9 de diferents), derivats de noms d'animals (5), els derivats de noms i cognoms (16) i altres renoms sense classificar (7). A això, hi afegeix alguns arbres familiars resoltos, amb indicació de com hi oscil·la el renom entre els seus components.

330. GRAU I VERDÚ, Antoni: *Aspectes religiosos de Vallmoll (segles XVI-XVIII)*, a *Quaderns de Vilaniu. Miscel·lània de l'Alt Camp 16*. Ed. Institut d'Estudis Vallencs. Valls, 1989. 92 pàgs+ 4 f.s.n. (pàgs. 35-42).

Loc. sencer (BIEV)

L'autor aporta al coneixement de Vallmoll una sèrie de textos transcrits de material consultat de capbreus, de materials notariaus, i de llibres i fulls diversos. En particular, transcriu textos sencers referits al bastiment de capelletes de carrer com la de Sant Antoni (1676) i la de la Mare de Déu de Montserrat (1681), així com d'altres, de les quals no se'n precisa la data de construcció, com la del Roser, la de l'Àngel, la de sant Magí, la de sant Francesc i la

de sant Domingo-.

Alhora, aporta, també, una interessantíssima documentació sobre la benedicció d'un quadre de sant Antoni a l'església (1692); respecte a l'elecció de sant Miquel com a patró de Vallmoll (en dos moments i formes diferents: 1591 i 1662), així com un text sobre el problema de cobrament de les confraries.

Un apartat prou vàlid és aquell que transcriu la benedicció del cementiri vell - el de sota les escoles-, celebrada el 25 d'abril de 1578, en relació dels primers estadants (Junot Requesens, de Bellavista, i els vilatans, ? Ballester i Guillem Cosidor). Totes les aportacions impliquen una coneixença de moltes altres qüestions, a part de les referenciades. És suggerent, per exemple, per la relació de cognoms, de càrrecs públics de cada moment - batlles i jurats-, dels noms dels rectors beneficiats de l'església, dels confreres, etc.

B.- Llibres i articles escrits per vallmollencs, tinguin o no relació amb la temàtica local.

331. GAVALDÀ I TORRENTS, Antoni; SANTESMASES I OLLE, Josep: *L'estructura comarcal de l'Alt Camp i l'ordenació del territori, a Panoràmica Valenca Contemporània*. Col·lecció Estudis Vallencs, XVII. Institut d'Estudis Vallencs. Valls, 1986. 247 pàgs. (pàgs. 55-76).

Loc. sencer (BIEV)

Estudi inicial de les divisions històriques, territorials, d'abans del 1833, de quan Vallmoll era inclosa a la vegueria de Tarragona. Després d'aquesta data, ja va pertànyer a l'anomenada província de Tarragona.

El treball en profunditat es basa en la

resposta i en la posterior lectura interpretativa que donaren els ajuntaments de l'Alt Camp a les preguntes que formulà la Ponència, l'any 1932, per ordenar el territori.

Vallmoll contestà que se sentia de la comarca del Camp de Tarragona, i que el seu primer mercat era Valls i el seu segon mercat era Reus. Vallmoll fou inclòs a l'Alt Camp, comarca on efectivament li pertocava anar.

Referent a les noves propostes d'ordenació del territori posteriors al 1939, en destaca una, la de Lluís Casassas i Joaquim Clusà, que divideix el territori català en municipals - 126 en total-, i on Vallmoll és inclosa a la de Valls.

Un penúltim punt de reflexió es concreta en l'estudi poblacional des de l'any 1936 fins a l'actualitat. Vallmoll és un dels quatre municipis de l'Alt Camp que ha tingut augment poblacional -val a dir que ben minso- del total de vint-i-tres municipis de la comarca.

El treball acaba analitzant els límits de l'Alt Camp amb les comarques veïnes i buscant una perspectiva de futur territorial que derogui les quatre "províncies". Per això, els autors plantegen un model de divisió territorial que es podria seguir.

332. GAVALDÀ I TORRENTS, Antoni: *Cinc alcaldes de Valls per a la història: Biografia i recordança de la Guerra d'Espanya (1936-1939)*, a *Quaderns de Vilaniu. Miscel·lània de l'Alt Camp 10*. Ed. Institut d'Estudis Vallencs. Valls, 1986. 116 pàgs. (pàgs. 77 a 95).

Loc. sencer (BIEV)

Article commemoratiu de la guerra d'Espanya o dels Tres Anys, consistent en una ressenya biogràfica i una opinió personal sobre la guerra del 1936-39, de tots els

alcaldes que ho han estat de Valls - en total 5-. El bloc d'alcaldes vallencs era del tot divers: J.B. Pairoto ho havia estat en temps de la República, J. Piñás i J. Martí en temps de guerra, R. Galimany a les acaballes del franquisme i durant el període de la transició, i P. Nuet a partir de la recuperació de les llibertats democràtiques.

El pensament humà, polític i social que traspuen les entrevistes implica una coneixença personal a fons de l'entrevistat. Alhora, la declaració pública sobre l'opinió sobre la guerra, anys vista, implica per part de tots ells una bona dosi de reflexió. Són significatives i integradores les declaracions dels dos alcaldes de temps de guerra, i precises les dels altres batlles que en aquells moments eren ciutadans sense responsabilitat política. Creiem, sens dubte, que estem davant d'un document de present constant, consultable de cara a un futur que mai ningú no vol veure repetit.

333. GAVALDÀ I TORRENTS, Antoni: *Nota i ressenya de "La diferenciació interna de l'espai urbà de Valls"*, de Josep M. Olivé i Compte, a *Quaderns de Vilaniu. Miscel·lània de l'Alt Camp 11*. Ed. Institut d'Estudis Vallencs. Valls, 1987. 94 pàgs+ 2 f.s.n. (pàgs. 79-81).

Loc. sencer (BIEV)

Comentari del llibre de J.M. Olivé, editat per l'Institut d'Estudis Vallencs, a la col·lecció Estudis Vallencs. La valoració que se'n fa, de l'obra, és positiva encara que s'hi indica que caldria trobar respostes i alternatives a l'enfocament descriptiu de la realitat. També se suggereix continuar el treball amb l'aplicació pràctica escolar, a base d'uns materials adients per descobrir el medi urbà vallenc a les xiquetes i als xiquets.

334. GAVALDÀ I TORRENTS, Antoni: *Les colònies i les semicolònies escolars a Valls, durant la Segona República. (Les concepcions ideològiques. L'organització teòrico-pràctica i els seus resultats)*, a *Quaderns de Vilaniu. Miscel·lània de l'Alt Camp 16*. Ed. Institut d'Estudis Vallencs. Valls, 1989. 92 pàgs+ 4 f.s.n. (pàgs. 3-33).

Loc. sencer (BIEV)

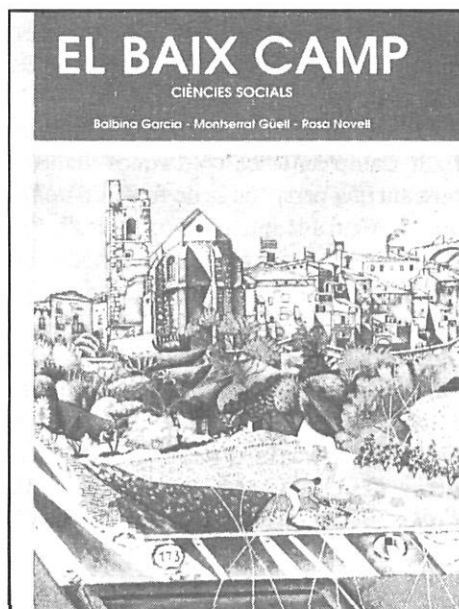
Com el seu títol indica, es fa una anàlisi de les colònies i de les semicolònies escolars auspiciades per l'Ajuntament de Valls durant l'època de la Segona República. Les colònies tenien com a objectiu l'esbarjo per als nens i les nenes de ciutats grans. L'Ajuntament esquerrà vallenc, el 1932 i el 1933, inicià l'experiència seguint d'altres models, portant els nens de les escoles nacionals a la platja de Tarragona o a la de Salou. El 1934 es pujà un graó i s'organitzaren colònies, per torns, a la platja - de cinc dies a Tarragona i un d'afegit a Salou-, i a la muntanya - quasi un mes, torn mixt de 10 xiquets i 6 xiquetes- a Poblet. El problema va raure en la politització, ja que mentre els elements dretans del consistori volien que hi anessin nens de les escoles privades religioses, els esquerrans no ho acceptaven. Aquesta picabaralla, furibunda, va continuar durant el 1934 i el 1935 per mor que l'ajuntament gestor va voler incorporar allò que propugnava abans de l'estada al poder. El 1935, com a conseqüència d'aquests fets, el bloc dretà acusà els contrincants d'intentar boicotejar les colònies i allò va ser Troia; s'hi barrejaren atacs fins i tot personals. L'article, proposa de veure i de resseguir dos estils de treball, clarament diferenciats respecte a l'ensenyament. Alhora, pot avaluar-se la despesa econòmica, la relació de mestres, el nom-

bre d'alumnes, el nivell escolar que seguien a través de la correspondència, etc.

335. GÜELL, Montserrat; GARCIA, Balbina; NOVELL, Rosa: *La nostra comarca. El Baix Camp*. Ciències Socials Cicle Mitjà. Editen les autores. Reus, 1984. 111 pàgs.

Loc. sencer (BCLR)

La vallmollenca Rosa Novell, coautora del llibre, desenvolupa la seva feina de mestra a la capital del Baix Camp. El llibre que ens presenten predetermina una pretensió molt clara, basada en "apropar el nen a la realitat del món que l'envolta". Tant de bo la feina de la Rosa i de les seves altres companyes trobés més ressò en el conjunt

En aquest llibre per a xiquets/tes d'EGB, hi ha el component vivencial que tot alumne hauria de posseir: "estimar més el medi natural i humà que els envolta i, a la vegada, [que] se sentin més arrelats al seu país". Apareix ressenyat amb el núm. 335.

d'ensenyar a conèixer les comarques dels PPCC. El llibre, basat, segons referencien les autores, en la *Geografia del Baix Camp dels germans Gort i de Martí*, amplia el camp d'acció, alhora que n'actualitza amb escriure la informació i el sentit didàctic. Amb l'ajut d'una bibliografia adequada i actualitzada desgranen conceptes locals i comarcals del Baix Camp, amb la intenció de fer-ne participants els alumnes del Cicle Mitjà. El llibre, per tant, és una eina bàsica d'allò tan sabut pels mestres però sovint tan poc practicat: l'estudi de les Ciències Socials ha de començar per l'estudi del municipi i de la comarca, eixamplant camps de forma concèntrica, cap a la regió, la nació, l'Estat espanyol, i el món. No s'hi val a pretendre fer abstraccions davant de xiquets/tes en edats de set - nou anys amb explicacions de coses alienes, tot i que els mitjans de comunicació estan trencant el món tancat del xiquet. Les autores ho entenen així i a través de l'estudi de la capital i de la comarca -subdividida entre medi físic i medi humà amb les divisions corresponents a cada cas-, configuren un bon material de treball. El redreçament escolar passa pel coneixement del medi i per la catalanització, cosa assumida per les autores, de la qual cosa n'hem d'estar contents. Com a comentari final, indicar que per a successives edicions, seria cosa de pensar, potser, en agafar la comarca natural, el Camp de Tarragona, en la seva globalitat, deixant de banda divisions administratives justificades només pels polítics.

C.- Bibliografia general.

C1. Diccionaris, nomenclàtors, bibliografies i treballs que aporten dades i fets generals.

336. FARRÉ I CABESTANY, Daniel:

L'estructura educativa, a *Panoràmica Vallenca Contemporània*. Col·lecció Estudis Vallencs, XVII. Institut d'Estudis Vallencs. Valls, 1986. 247 pàgs. (pàgs. 95-126).

Loc. pàg. 101 (BIEV)

Entre els directors del col·legi Claret, hi surt citat el signant, durant els cursos 1976/77 - 1978/79 com a director d'E.G.B.

337. *Full parroquial 1916-1924*. Ed. Cercle Cultural, Recreatiu i Esportiu - Constantí-. Impremta Sugrañés i Cia. Tarragona, 1983. 190 fulls parroquials.

Loc. núm. 44 (16-31 agost de 1918)
pàgs. 3 i 4

núm. 71 (1-15 octubre de 1919)

pàg. 4.

núm. 92 (16-31 agost de 1920)

pàgs. 2 i 3.

núm. 157 (1-15 maig de 1923)

pàgs. 4 i 5. (BIEV)

- A l'article "El riu Francolí" hi surt citat el terme de Vallmoll i el d'altres poblacions riberenques, amb el qualificatiu d'"encantadors jardins", gràcies a l'aigua del riu. A l'apartat de "Fonts principals que s troben en els termes per els quals atravesa lo riu Francolí", per la vila de Vallmoll en cita quatre: la Font de la Viuda, Lluny, Castanya i Degotall de Peró.

- Al núm. 68, pàgs. 3 i 4, hi surt la "Cansó de les plegadores d'avellana", i al núm. 71 en la "Secció de Varietats" posa "Fòra males cares", i escriu que com sigui que Valls i Vallmoll no surten a la cançó referenciada, en obsequi a aquells bons pagesos diu que es pot canviar la cobla núm. IV per aquesta:

IV

“Clares aygues de les serres
que replega'l Francolí
van regant de Valls les terres,
de Vallmoll l'hermós jardí;
tot cantant per ses riberes
y brodant ab vius colors
avellanes enciseres
entre mig de poms de flors.”

- A l'article "La Creu de Miramar" cita tots els pobles que s'hi veuen des del cim - entre els quals hi ha Vallmoll-, les muntanyes, les serres i els castells.

- Al núm. 157 relata la benedicció de la nova església del poble de Vistabella, en termes elogiosos. Diu que el municipi "està convertit en jardí", símbol d'alegria i festa per tal que la benedicció de l'església, ideada per l'arquitecte Josep M. Jujol, sigui del tot esclatant. Pel que explica, entre la multitud de gent que hi assistí, també n'hi havia de Vallmoll.

338. VENTURA I SOLÉ, Daniel: *Elfet cultural, a Panoràmica Vallenca Contemporània*. Col.lecció Estudis Vallencs, XVII. Institut d'Estudis Vallencs. Valls, 1986. 247 pàgs. (pàgs. 209-231).

Loc. pàg. 228. (BIEV)

En el repàs del fet cultural, l'autor del treball, a l'apartat de la tradició literària, cita una colla d'autors comarcans, dos dels quals són nascuts a Vallmoll. Es refereix, en concret, al capellà Amadeu Pujol, autor de diversos treballs, els quals estan ja rescensionats en la primera part de la bibliografia vallmollenca; i al cenetista Pere Sagarra, l'obra del qual queda reflectida a bastament a la segona bibliografia de Vallmoll, publicades, ambdues, a "Quaderns de Vilaniu. Miscel.lània de l'Alt Camp", números 5 i 9, respectivament.

C2. Medi físic i demarcació territo-

rial.

339. ADSERÀ MARTORELL, José: *Tarragona capital de provincia*. Estudio histórico documental sobre la división del territorio. Ed. Dr. José Adserá. Tarragona, 1986, 354 pàgs.

Loc. pàgs. 30, 96-97, 151, 287 i 291. (BIEV)

Llibre on es fa l'anàlisi detallada de les vicissituds del fet que Tarragona va esdevenir capital de "província" enfront de Tortosa i de Reus, que també volien ser-ho. Vallmoll, el 22 de febrer de 1821, certifica que s'estimava més Tarragona, entre altres coses per ser "població fortalesa i marítima", afegint-hi que és on "hi resideix el comerç al per major i on recíprocament es compren amb avantatges considerables tots els objectes per mitjà del seu port..."

Més endavant, s'hi relaciona el cens de la població, referit a veïns, de l'any 1820, que dóna la xifra de 167 per a la vila, i 1 per a la quadra de Torrelles.

I com a cloenda, pel que fa a Vallmoll, hi ha també la població de la subprefectura de Tarragona segons l'informe d'Alban Villeneuve. La vila vallmollenca comptava amb 600 habitants, xifra rodona, igual que la d'altres pobles de la demarcació, la qual cosa fa dubtar del cens esmentat.

340. FONT I RIUS, J.M.: *Lluís Ma. Figueras Fontanals: El senyoriu de Celma (Una aproximació històrica)*. Institut d'Estudis Vallencs. Valls, 1985. 241 pàgs., a *Quaderns de Vilaniu. Miscel.lània de l'Alt Camp 9*. Ed. Institut d'Estudis Vallencs. Valls, 1986. 92 pàgs + 4 f.s.n. (pàgs. 82-84).

Loc. pàg. 82. (BIEV)

Estudi valoratiu de l'obra de Lluís M. Figueras sobre el llibre de Selma, publicat per l'IEV. Al treball, se cita que Selma senyorejà per un temps altres pobles del Camp, com és el cas de Vallmoll i Puigpelat. Alhora, s'incita i s'anima Figueras perquè continuï en l'estudi de la comanda.

Vid. núm. 331.

C3. Medi humà i poblacional.

341. VILA, Marc-Aureli: *Les comarques de Catalunya. Notes Geohistòriques*. Col·lecció Població i Territori, 3. Ed. Departament de la Presidència. Generalitat de Catalunya. Barcelona, 1983. 141 pàgs. + 1 mapa plegat.

Loc. pàg. 39. (BPV)

En parlar de l'Alt Camp, cita la població de Vallmoll com a un dels tres municipis, que conjuntament amb Valls, configuren els nuclis poblacionals més importants de la comarca. En aquest aspecte poblacional, reflectim allò que cita de Vallmoll, i constatem la pèrdua gradual de percentatge.

Any Focs/habitants Percentatge respecte a la població comarcal

1553	106 focs	6,3%
1719	504 habitants	5,4%
1787	1.111 "	4,4%
1936	962 "	3,2%
1981	929 "	2,8%

C4. Agricultura, indústria i sectors econòmics.

342. BELIL, Mireia; CLOS, Isabel: *La descentralització industrial a Catalunya: l'eix el Vendrell- Valls- Montblanc*, a *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 6. Uni-

versitat Autònoma de Barcelona. Facultat de Lletres. Departament de Geografia. Servei de Publicacions de la U.A. de Barcelona. Barcelona, 1985. 212 pàgs. (pàgs. 3-44).

Loc. pàgs. 6-7, 14-15, 17, 20-21, 27 i 31. (part.)

Interessant article de certs aspectes de la tesi de llicenciatura "La creació d'un espai industrial: l'eix el Vendrell-Valls-Montblanc". Entre els múltiples aspectes que treballen destaca l'evolució dels llocs de treball industrial durant el període de 1964-1981, que pel que fa a Vallmoll passa de 32 llocs el 1964, a 55 i 57 el 1970 i 1981, respectivament. L'embranchida interessant es dona, veient les xifres, entre el 1964 i el 1970. Estudia també els dèficits i els excedents de lloc de treball industrial entre 1970 i 1981. Els possibles treballadors dels anys 1970 i 1981 serien de 171 i 153 respectivament, per la qual cosa, vistos els treballadors reals i els llocs de treball, resulten un excedent, per a ambdós anys, de 116 treballadors per al 1970 i de 96 per al 1981.

Finalment, entre les empreses enquestades cita l'empresa Inmuro S.A. dedicada a mobles, donant l'any 1974 com a anualitat d'assentament a la població, així com els treballadors de 1983, xifrats en 49.

343. BENELBAS, Leon; GARCIA, Xavier, TUDELA, Joan: *La Unió de Pagesos. El sindicat del Camp*. Col·lecció Alternativa. 7 x 7 edicions. Barcelona, 1977. 235 pàgs. + 4 f.s.n. (índex).

Loc. pàg. 228. (BPV)

Els autors centren el treball en l'estudi de les cinc ponències del I Congrés de la Unió de Pagesos, celebrat el novembre de

1976, a l'Espluga de Francolí (Conca de Barberà). Altres aspectes tractats són les lluites protagonitzades per la Unió de Pagesos en defensa dels seus interessos, els estatuts de la Unió i els capdavanters del sindicat. Entre els sindicalistes, a part del destacat Josep Vidal "Pep Jai" del Vendrell, en citen disset més, un dels quals és de la comarca del Camp: Magí Bonet Badia. Magí Bonet, del qual hi ha una breu biografia, destaca que, conjuntament amb Josep Mallafré, de Vallmoll, són els representants de l'Alt Camp al Secretariat Nacional de la Unió de Pagesos de Catalunya.

344. BERNECKER, Walther L.: *Colectividades y revolución social: el anarquismo en la guerra civil española 1936-1939*. Ed. Crítica. Barcelona, 1982. 524 pàgs.

Loc. pàg. 211. (BUT)

Excel·lent llibre sobre les col·lectivitats. Al quadre núm. 3, presenta el cens i les característiques de les col·lectivitats agrícoles espanyoles durant la guerra de 1936-1939. La col·lectivitat vallmollenca fou fundada abans del desembre de 1936, i en la data de referència concreta que hi ha 28 membres a la col·lectivitat, tots afiliats a la CNT. La superfície de conreu és entre 45 i 128 ha., i la procedència de la terra és en part expropiada, en part aportada voluntàriament. El sistema de remuneració fou el de salari familiar i l'intercanvi era basat en l'economia monetària. Els conreus bàsics eren la vinya, l'avellaner i el garrofer.

345. *Federació Agrícola Catalana-Balear. XIII Congrés celebrat a la ciutat de Tàrraga els dies 15 y 16 de Maig del any 1910*. J. Riera - Impressor. Barcelona,

1910. 254 pàgs. + 2 f.s.n. (índex)
Loc. pàg. 248. (BPV)

Anualment, la Federació Agrícola Catalana-Balear celebrava el seu congrés. Havia celebrat el primer a Sant Sadurní d'Anoia el 19 de maig de 1898, i a partir de llavors s'havien institucionalitzat en el període de diverses ciutats del Principat i de les Illes. En aquell del 1898, hi assistí com a congressista el vallmollenc Ramon Gené.

346. *Federació Agrícola Catalana-Balear. XX Congrés celebrat a la ciutat de Mahó els dies 27, 28 i 28 de maig del any 1917*. Imprenta de Francisco Altés Alabart. Barcelona, 1920. 142 pàgs.

Loc. pàg. 7. (BPV)

A la ressenya d'aquest congrés, trobem la notícia que el "Sindicat Agrícola de Vallmoll" està adherit a la Federació. A més d'aquest sindicat, n'hi ha d'altres de la comarca del Camp, com p. e. la Cambra "La Sexantena" de Valls; el Sindicat Agrícola de la Pobla de Mafumet; el "Sindicat Agrícola Montroigense" de Mont-roig del Camp; la "Cooperativa de Consum i Crèdit" de Vilallonga del Camp; etc.

347. *Federació Agrícola Catalana-Balear. XXII Congrés celebrador a la ciutat de Valls, els dies 8-9 juny 1919*. Eduard Castells, impressor. Valls, 1919. 23 pàgs.

Loc. pàgs. 7 i 18. (BPV)

Entre els diversos components de la comissió organitzadora del Congrés, hi ha ressenyat el president del Sindicat Agrícola de Vallmoll. En explicar detalls interessants de Valls cita la unió de la capital comarcal amb la vila vallmollenca, camí de

pas obligat, per anar a Tarragona.

348. GIL I CARBAJO, Jesús: *Els sòls agrícoles de l'Alt Camp, a Quaderns de Vilaniu. Miscel·lània de l'Alt Camp 9*. Ed. Institut d'Estudis Vallencs. Valls, 1986. 92 pàgs + 4 f.s.n. (pàgs. 3-10).

Loc. sencer (BIEV)

Valuós treball referent a l'anàlisi de les terres de l'Alt Camp, des del punt de vista agrícola, extreta de les 495 mostres de terra analitzades (312 pertanyents al sòl superficial i 183 al subsòl).

L'autor classifica les terres en quatre zones. El municipi de Vallmol l'inclou conjuntament amb el de Valls, i configuren la zona B, basada en una orientació productiva predominant de vinya i d'avellaner de regadiu. L'estudi fa l'anàlisi del nivell de matèria orgànica, la textura dels sòls per zones, el PH dels sòls, el contingut en carbonat de calci, la calcària activa, el contingut en fòsfor assimilable, el contingut en potassi i en magnesi bescanviable, el contingut en bor, la salinitat, i finalment la profunditat. En conjunt, s'ha de dir que és una aportació de futur per a la pagesia, ja que el volum de mostres fa que l'estudi s'hagi de considerar com a força definitiu.

349. *Sector Agrari i Territori*. Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca. Generalitat de Catalunya. Barcelona, 1984. 235 pàgs.

Loc. pàg. 167. (CMCV-B)

En la tipificació de les àrees agràries catalanes, Vallmol -municipi núm. 160- és inclòs dins de l'àrea tretzena de les quinze assenyalades. L'àrea en qüestió és composta per municipis d'estructures homogènies, segons diversos criteris agraris. Cal

destacar que la capital comarcal, Valls, és incorporada a l'àrea quinzena.

C5. Art.

350. MASEGOSA, Josep; TREPAT, Joan: *25 itineraris comarcals per l'art català*. Escola Catalana. Edicions Ceac. Barcelona, 1985. 117 pàgs.

Loc. pàgs. 95, 97, 99 i 101. (BIPFPV)

En els itineraris núms. 23 i 24, els autors citen la vila de Vallmoll. Escriuen que seria interessant visitar el castell del s. XIII, en ruïnes; l'església, barreja de barroc-neoclàssic, del s. XVIII; i, l'ermita del Roser, amb un interessant retaule renaixentista.

351. MASEGOSA, Josep; TREPAT, Joan: *50 itineraris històrics per l'art català*. Escola Catalana. Edicions Ceac. Barcelona, 1985. 133 pàgs.

Loc. pàgs. 95-96. (BIPFPV)

En l'itinerari 5è, que va de Falset al Pont d'Armentera, els autors destinen una parada a Vallmoll on indiquen que caldria visitar l'església parroquial i l'ermita del Roser. La visita, la complementen amb l'eix central de Reus, Falset i Poboleda. Llibre divulgador de l'art català, molt general, però útil.

352. VENTURA I SOLE, Daniel: *Jau-me Pons i Monravà. Artista-pintor (Valls, 1671-1730)*. Gràfiques Moncunill-S.A.L.- Valls, 1988. 88 pàgs.

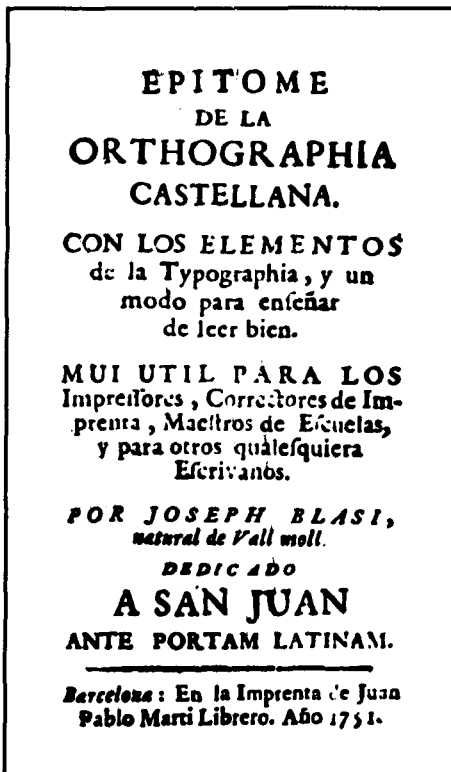
Loc. pàgs. 14 i 19. (BIEV)

En l'estudi en qüestió, hi ha dues referències de la vila de Vallmoll. L'una parla

del pintor Francesc Olives, nascut el 1502, al qual se li atribueix el retaule de Vallmoll que es troba al Museu de l'Arquebisbat de Tarragona. També relaciona la cita de Fidel de Moragas respecte a un tal Gabriel Terrassa, que el 1636 va pintar el retaule de sant Abdó i sant Senén de la parròquia de la vila.

C6. Festes i Costums.

353. *Festa Major de Vallmoll*. Programa dels actes que se celebraren els dies 13, 14, 15 i 16 d'agost de 1982. 16 f.s.n.

Portada del llibre del vallmollenc Josep Blasi, editat al segle XVIII, a Barcelona. El material és comentat al treball "Aproximació a una bibliografia vallmollenca, I", a la revista "Quaderns de Vilaniu. Miscel·lània de l'Alt Camp 5", i correspon al núm. 4, pàgs. 163-164.

Loc. sencer (part.)

Carta del Pregó signat per la Comissió, de l'anunci dels actes religiosos i populars, del seguit de col.laboradors i propaganda, tot molt encabit.

C7. Religió i religiosos.

354. PONS, Amadeu: *Calendari de Festes Populars dels Països Catalans, les festes de les comarques de Tarragona*, a *Comentaris d'antropologia cultural*. nº 3. Departament d'Antropologia Cultural. Facultat de Geografia i Història. Zona Universitària de Pedralbes. Barcelona 1981. 147 pàgs. (pàgs. 59 -110).

Loc. pàgs. 87, 89, 91 i 108. (BPV)

Dóna la cita, extreta de Francesc Blasi Vallespinosa, del llibre "Santuaris Marianes de la diòcesi de Tarragona", on aquest autor assenyala la celebració de l'aplec de la Mare de Déu del Roser.

Vid. núms. 330 i 334.

C8. Història global.

355. AMENÓS I COS, Ramon: *El fet esportiu, a Panoràmica València Contemporània*. Col·lecció Estudis Valencs, XVII. Institut d'Estudis Valencs. Valls, 1986. 247 pàgs. (pàgs. 161-208).

Loc. pàgs. 173, 175 i 177. (BIEV)

Cita el Vallmoll de futbol com a equip participant al trofeu Josep M. Fàbregas. Recorda també les peripècies dels anys setanta, quan l'equip C.F. Torpedo, de Valls, va haver d'anar a jugar a Vallmoll, ja

que no tenia camp propi a la capital de l'Alt Camp. Anomena el malaguanyat Lara, vallmollenc que jugava al Valls, els germans de la Torre i Radua quan el Valls C.F. assolí l'ascens a Preferent.

356. CARBONELL I BUADES, Marià: *L'escola del Camp de Tarragona en l'arquitectura del segle XVI a Catalunya*. Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV. Excma. Diputació de Tarragona. Tarragona, 1986, 286 pàgs.

Loc. 72, 89, 93, 152, 204, 206, 229 i 264. (BIEV)

Surt citat diverses vegades l'arquitecte Pere Blai. Comenta un préstec -el 23 de setembre de 1604-, fet a Enric Julià -jove mestre de cases- d'una lliura i deu sous per anar a Vallmoll amb la dona i la família. Part de la seva família, a finals del s. XVI, vivia a Vallmoll.

Un altre Blasi de Vallmoll, en aquest cas Joan, surt citat com a un dels avaladors del mestre Pere Blai per tal de realitzar les obres de l'església de la Selva del Camp, a partir del 1582; i també s'hi esmenta el mateix avalador Joan Blai -mestre de cases natural de Barcelona i resident a Vallmoll- Pere Blai per tal de reformar la Diputació del General - actual Palau de la Generalitat de Barcelona, el 1597, per 21.537 lliures. També de començaments del s. XVII, Pere Blai i el seu nebot Joan Blai i Costa, resident a Vallmoll, els trobem relacionats d'una o altra forma en la construcció de l'església d'Alcover; per altra part, Joan Blai, l'any 1610, era mestre d'obres de l'església de Vallmoll, per la qual cosa l'autor dubta de si l'església actual - construïda per Joan Antoni Rovira, al s. XVIII - és la segona o la tercera església de què disposa Vallmoll. També, de finals de s.

XVI o bé de començaments del s. XVII són les reformes efectuades per Joan Blai al castell de Vallmoll; concretament les finestres del primer pis, rectangulars, apaisades i adovellades amb coixins a cada costat, igual que la resta esquerra de la façana, que queda marcada per un encoixinat pla.

Al·l'apèndix documental, el núm. IX, de 7 de gener de 1597, el de la capitulació entre els diputats del general de Catalunya i Pere Blai, surt, tal com hem referenciat més amunt el seu nebot resident a Vallmoll, Joan Blai.

En conjunt, podem dir que és un llibre molt documentat i precís en molts aspectes dels mestres de cases del Camp de Tarragona en el reculat s. XVI.

357. CATALÀ IROCA, Pere: *La plaga de la llagosta a Catalunya (1686-1688)*. Episodis de la Història 264/265. Rafael Dalmau, Editor. Barcelona, 1987. 71 pàgs.

Loc. pàgs. 64-66. (BIEV)

Interessant aportació del vallenc-barceloní Pere Català a la historiografia catalana. Durant els tres anys objecte d'estudi, la plaga de la llagosta féu estralls a molts indrets del país i fou, en definitiva, l'esperó per a l'alçament del 1688 - aixecament "dels barretines" o "dels gorretes"- . Un fragment del seu estudi, el fa servir per sensibilitzar una colla d'entitats i/o d'institucions per tal que el quadre de sant Agustí, situat ara a l'ermita del Roser i abans a la parroquial, sigui restaurat. Català indica, com a probable, que aquest quadre- per altra banda d'un valor excepcional-, representi un ex-vot de la vila, i que pugui ser d'un tal Espinosa, sense concretar-ho, però. La importància del quadre rau en el fet que només n'hi ha dos, de pintats sobre la plaga de la llagosta: l'un, és a

l'Arxiu Històric de la Ciutat, a Barcelona, i l'altre, com hem assenyalat, a Vallmoll.

358. CAVALLÉ I BUSQUETS, Joan: *L'impuls de l'ensenyament al Camp de Tarragona a mitjan s. XIX*, a *Quaderns d'Història Tarraconense VI*. Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV. Excma. Diputació de Tarragona. Tarragona, 1986. 140 pàgs. + 9 il.l. (pàgs. 87-99).

Loc. 97. (BIEV)

L'estudi tracta sobre la primera legislació governamental pel que fa a la creació d'escoles als municipis. Com assenyalava l'autor, fins l'any 1840 -i publicada el 1843- la llei d'Ajuntaments -dictada durant el regnat d'Isabel II-, no obligava els municipis a incorporar les despeses d'ensenyament al pressupost. Aquesta llei va permetre estructurar l'educació primària. Al BOP. núm. 5/1847 de 13 de gener, es publicà l'organització de la instrucció primària elemental al Camp de Tarragona, on Vallmoll hi consta amb escola elemental completa, amb 191 veïns (hi devia haver uns 764 habitants aproximadament), amb uns pagaments diferenciats de sous als mestres -1.100 rals-, i d'altres despeses -60 rals-.

359. COSTAS I JOVE, Francesc: *Prensa Valenca del segle XIX: 5-Valls-Vilanova-Barcelona, 1883*, a *Quaderns de Vilaniu. Miscel.lània de l'Alt Camp 10*. Ed. Institut d'Estudis Vallencs. Valls, 1986. 116 pàgs. (pàgs. 61-75).

Loc. pàgs. 73 i 75. (BIEV)

En l'acostumada ressenya de premsa, el senyor Costas inclou la poesia de Verdguer: "Los Mossos de l'Esquadra. A n'An-

ton de Veciana." on apareix en una estrofa el següent: "¿Qué es alló que lluenta/ de Vallmoll al camí ral?/; Son ells! minyons de'n Veciana/; Deu vos hagi perdonat!".

Alhora, el referenciat autor indica que cal desfer la hipòtesi que Carrasclet entrà a Valls per Vallmoll, i que pernactà a la masia de Plana. És més versemblant que entrés per la Plana, partida del terme de Picamoixons.

360. COSTAS I JOVE, Francesc: *Prensa Valenca del segle XIX: 8.- El Imparcial (1887-1889)*, a *Quaderns de Vilaniu. Miscel.lània de l'Alt Camp 13*. Ed. Institut d'Estudis Vallencs. Valls, 1988. 98 pàgs+ 6 f.s.n. (pàgs. 51-54).

Loc. pàg. 54. (BIEV)

Els treballs de premsa del malaguanyat senyor Costas sempre traspuen un sentiment de quasi coneixença de la realitat. En aquesta ocasió, incorpora part de la primera plana del número 5 del setmanari "El Democrático", hi on figura el nom del republicà vallmollenc, resident a Valls, Rafael Oller Pons, president efectiu del Comitè republicà històric de Valls.

361. DURAN I LÓPEZ, Montserrat: *L'evolució de l'ingrés senyorial a Catalunya (1500-1799)*, a *Recerques 17*. Història. Economia. Cultura. Ed. Curial. Barcelona, 1985, 195 pàgs. (pàgs. 7-42).

Loc. pàgs. 8-10, 13, 37-39 i 41. (BUT)

L'autora fa l'estudi dels arrendaments dels censos, dels delmes i dels drets de l'ordre de Sant Joan de Jerusalem, de quatre indrets localitzats del Principat. Una de les zones és Selma i Vallmoll, durant els anys 1548 i 1595, i, amb interrupcions,

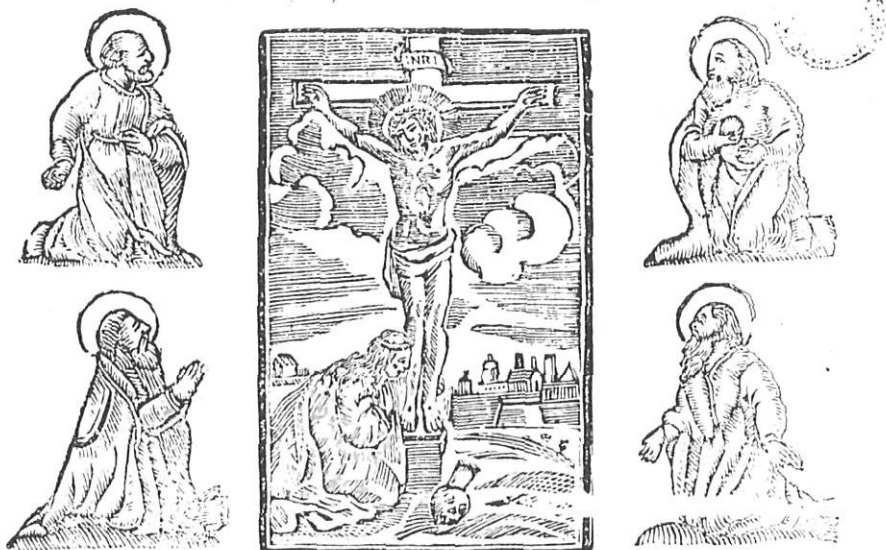
AVISOS A LOS MORTALES,

EN 60. COPLAS, QUE EL CHRISTIANO LECTOR podrá leer, ò cantàr en lugar de otras Canciones menos utiles (tal vez perniciosas) para excitar en su Corazon sentimientos de mucha piedad, muy provechosos para el desengaño.

ESCRITAS SIN LA LETRA, A.

POR JOSEPH BLASI NATURAL DE VALLMOLL.

VA A LA FIN OTRO ROMANCE TRILINGUE, en lengua Cathalana, Castellana, y Latina.

CON LICENCIA.

Tarragona; Por MAGIN CANALS Impressor, y Librero, à la calle Mayor. Año 1762.

entre el 1674 i el 1796. L'estudi, força exhaustiu, permet estudiar el moviment de l'ingrés senyorial català entre el 1500 i el 1799, dividit en cinc etapes, de les quals s'interpreta que Selma-Vallmoll tenia, entre 1580-85, un creixement moderat respecte a les altres zones, i, en canvi, al s. XVIII, es detecta una evolució més positiva per a l'ingrés senyorial.

A l'apèndix núm. 4, hi ha el desglossament de la zona, any per any, des del 1554 fins al 1796, dividit en tres subapartats, que duen els títols de: I, valor nominal de l'arrendament (en lliures catalanes i fraccions decimals); II, valor nominal de l'arrendament pel preu del blat a Barcelona; III, índex (1703-1706 = 100) de les mitjanes mòbils de II (ordre de 7 anys, centrada).

362. FIGUERAS FONTANALS, Lluís M.: *El senyoriu de Celma (Una aproximació històrica)*. Col·lecció IEV/Estudis Comarcals-3. Institut d'Estudis Vallencs. Valls, 1985. 241 pàgs + 6 f.s.n. (índex).

Loc. pàgs. 114, 135-137, 140, 155, 157-158, 160, 170 i 193-195. (BIEV)

L'autor indica que, el 1380, el lloctinent Guillem de Guimerà adreça una carta als batlles i jurats i pro-homes de les comandes del Priorat català per tal que paguessin mig florí d'or. Hi havia també la comanda de Celma i les cases de Vallmoll.

Quan parla de l'empobriment de les comandes, indica que no els quedà altra alternativa que fusionar-se per resistir l'embat de les despeses. Així doncs, a finals del s. XIV i començament del s. XV, s'ajuntaven la de Celma i la de Vallmoll, i, a partir d'aquell moment, s'anomenà Celma-Vallmoll. En referir-se a la pobresa, indica que la universitat de Vallmoll va

haver d'acudir a la compra de censals per tal d'adquirir blat, amb la resolució explícita, per part del comanador, que ell mateix i els interessos de la mateixa comanda quedessin lliures de tota hipoteca.

Comenta que, ja al s. XVI, l'arrendatari universal de la quadra de Vallmoll l'havia subarrendat a altres arrendataris particulars. Així, s'havia desmembrat la quadra de l'Hospitalet de Vallmoll. Amb el comanador Mateu Ferrer (1537-1548) fou habitual la inclusió, entre les clàusules dels arrendaments, de l'exercici del senyoratge jurisdiccional i, el 1548, pel que fa a Celma i Vallmoll s'hi va incloure fins i tot la jurisdicció criminal.

Referència també que el comanador Sant Climent, el 1567, incoà un plet davant la Reial Audiència contra els posseïdors de la quadra de l'Hospitalet de Vallmoll, quadra que el comanador Mateu Ferrer havia alienat mitjançant un establiment perpetu, i que, finalment, va poder ser recuperada i així es va poder disposar de les terres, les quals, mitjançant un contracte emfitèutic, arrendà a diversos conreadors de Puigpelat.

Finalment, indica que referent al territori de Puigpelat, s'hi establí un litigi, per quan el 1345 el castlà de Celma i la seva muller havien venut a la religió de Sant Joan i al prior de Catalunya la seva jurisdicció i senyoratge. A més, el comanador de Celma posseïa, juntament amb l'exercici de la jurisdicció civil i criminal el dret de rebre censos, tot i que no es podia fonamentar per escrit, però sí per diverses actuacions com les de 1298 -carta de Guillema de Moncada al batlle de Vallmoll per la qual exigia que es revoquessin els procediments fets a Puigpelat-; la de 1333, en la qual el procurador es querellava perquè el lloctinent de Vallmoll hagués pretès fer, al territori de Puigpelat, una inquisició contra

alguns delinqüents; la de 1333, en la interpel·lació a Pere Albanell, de Vallmoll perquè revoqués procediments incoats a Puigpelat; i la del 1367 interpel·lant el batlle de Vallmoll per haver publicat un edicte a Puigpelat, en perjudici de la jurisdicció que hi tenien els hospitalers.

El conjunt, estem davant d'un bon llibre que forneix dates pretèrites de la vila vallmollenca, llibre fet amb rigor i meticulositat.

363. FORT I COGUL, Eufemià: *Pere i Guillem de Claramunt*, a *Miscellanea Aquelatensia* 2. Centre d'Estudis d'Igualada. Igualada, 1974. 301 pàgs. (pàgs. 77-108).

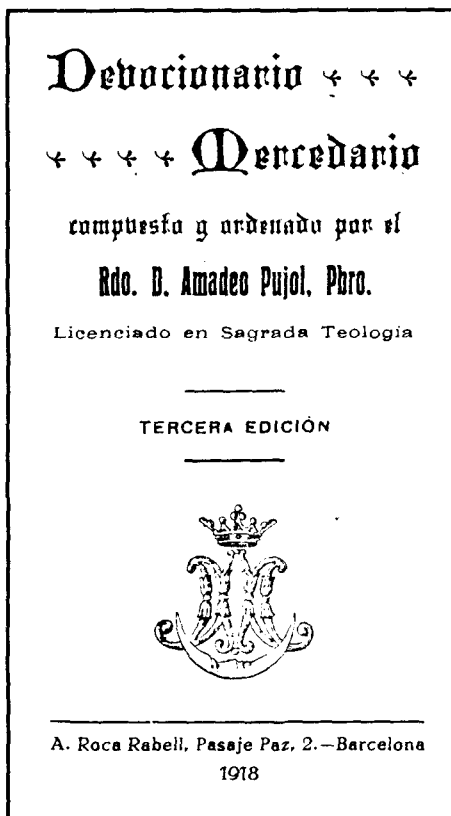
Loc. pàg. 101. (part.)

La relació que surt de Vallmoll fa referència al testament de Guillem de Claramunt, fet a Tarragona, l'agost de 1229. En la deixa del castell, vila i terme de la Secuita, hi indicava les afrontacions, entre les quals s'hi citava, per tramuntana, els nuclis de Vallmoll i de Nulles. A partir d'aquest moment, segons l'autor, Santes Creus rebia del terme de la Secuita el delme i la tasca sobre els sembrats, el vi, l'oli i "sobre totes les altres collites de les quals era costum de percebre'ls".

364. FORT I COGUL, Eufemià: *Un gran vila-seca del segle XIII: Fra Bonanat, abat de Santes Creus*. Monografies de Vila-seca - Salou, 4. Edita: Agrupació Cultural de Vila-seca-Salou. L'Espuga de Francolí, 1975. 101 pàgs.

Loc. pàgs. 61 i 78. (BIEV)

L'abat Bonanat, diu l'autor, és el primer abat de Santes Creus que es podia ano-

El prolífic rector Amadeu Pujol publicà, el 1906, "Devocionario Mercedario". L'edició que presentem aquí és la tercera, de l'any 1918. La ressenya del llibre, la podeu llegir a "Quaderns de Vilaniu. Miscel·lània de l'Alt Camp 5", pàgs. 164-165.

menar senyor dels dominis del monestir amb total plenitud. Entre els diversos senyorius, cita el casal de Vallmoll.

També surt la referència que el 15 d'octubre del 1924, per tal com l'infant Pere, marit de Guillema de Montcada, nomenava la seva muller i l'Albert de Montcada perquè concordessin els plets que tenien amb l'arquebisbe i el Capítol de la Seu de Tarragona per causa dels termes de Valls i Vallmoll.

365. GONZALEZ URIEN, Miquel; REVILLA GONZALEZ, Fidel: *La CNT a través de sus Congresos*. Editores Mexicanos Unidos S.A. México, 1981. 320 pàgs.

Loc. pàg. 299. (part.)

Els autors determinen quantitativa-ment la situació numèrica, les entitats i els afiliats representats als congressos de la CNT dels anys 1910, 1911, 1919, 1931 i 1936.

La CNT de Vallmoll envià represen-tants als congressos del 1919 i del 1931, celebrats ambdós a Madrid, el primer al teatre de la Comèdia. L'aportació va ser sempre del mateix sindicat- el dedicat a la pagesia-. Els delegats vallmollencs duien la representació de 100 i de 95 afiliats de la vila, respectivament, en els anys indicats.

366. JORDÀ FERNÁNDEZ, Anton: *Poder i comerç a la ciutat de Tarragona. S. XVIII*. Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV. Excma. Diputació de Tarragona. Tarragona 1988. 379 pàgs.

Loc. pàgs. 146, 321 i 348. (BIEV)

El valuós estudi de l'autor aporta, en un dels seus capítols, una referència sobre Vallmoll. Es tracta del bloc que titula, "La ciutat de Tarragona després de la Guerra de Successió (1715-1730)", on a l'apartat d'arrendament de drets senyoriais eclesiàs-tics indica que, al delmari de Centcelles, efectuat per Ambrosi Vellet, el lloc de Vallmoll hi era inclòs.

Un segon apunt, l'inclou dins de l'apartat d'economia, societat i administra-ció a la ciutat de Tarragona, al segle XVIII. Parla del botiguer de robes, Josep Llima i Pons, el qual, abans del 1722, havia ocupat el càrrec d'"asistente" de l'Hospital de

Vallmoll, i en deixar el càrrec li havia quedat pendent un deute de 135 lliures. El llibre en qüestió explícita, com a última aportació, la referència de "El llibre de Vallmoll" per ampliació, si convé, de l'Hospital.

367. MARTÍ (ROBERT), Daniel: *Rimes al vent...* Imp. Castells, S.A. Valls, 1986, 56 pàgs.

Loc. pàgs. 42-48. (BIEV)

Recull de poesia subdividit en deu apartats. El número IX, subtítulat "Vagare- jar", està dedicat al vallmollenc Pere Sa- garra. En essència, explica el pas del temps d'un bon amic, induït d'esperit de canviar el món cap a un millorament de la justícia social. Hi ha fragments prou contundents de la força inicial del moviment dels anys trenta: "...sense aquella passió desbor- dant...", i una altra del lluny que s'albirava la victòria "...quan volíem agafar la lluna amb les mans". En resum, el llibre és un cant desbordant a un amic de la confedera- ció trentista, que va viure i patir en la seva pròpia carn l'abandonament i la soledat d'un cruel exili.

368. MARTÍNEZ SUBIAS, Antonio: *La platería gòtica en Tarragona y provin- cia*. Tipología, catálogo, punzones. Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Beren- guer IV. Excma. Diputació de Tarragona. Tarragona, 1988, 204 pàgs.+ 120 p.s.n. (láminas).

Loc. pàgs. 38-39, 51, 67, 76, 157-158, 194-195 i 105-108. (làmines). (BIEV)

Interessant aportació sobre la plateria gòtica de la demarcació tarragonina. De l'església de Vallmoll, s'identifiquen d'a-

quest estil la creu processional de plata repujada i fosa, d'aproximadament el 1400; l'encenser de plata cisellada del s. XVI; la naveta de plata en el seu color llis, també del s. XVI; i la veracreu de plata repujada datada pels volts de 1530. Totes aquestes peces són descrites per l'autor amb admirable mestria, amb profusió de detalls - com per exemple l'altura, l'amplada i la base -, aspectes, que acompanyats de la fotografia configuren una aportació interessant per a la coneixença de part de l'art religiós de la vila. Cada una de les peces està datada segons el punxó que la treballà i que, en aquest cas, o bé és inexistent, o és de l'obrador de Tarragona o del de Barcelona. A nivell fotogràfic, destaca la creu processional amb quatre bones fotografies que exemplifiquen el que s'explica al text.

369. PI I VIRGILI, Francesc: *Rendiment fonètic de les vocals de doble obertura e-o al Baix Gaià*, a *Estudis Altafullencs*, 10. Centre d'Estudis d'Altafulla. Tarragona, 1986. 104 pàgs. (pàgs. 9-29).

Loc. pàg. 28 (BIEV)

A la referència que fa a l'estudi dels topònims, cita Vallmoll amb el fonema o oberta (o).

370. ROVIRA I GÓMEZ, Salvador-J.: *Els orígens de la carretera de Tarragona-Lleida (1804-1820)*, a *Revista Técnica de la Propiedad Urbana* . nº 34. Tarragona, 1986. 208 pàgs. (pàgs. 103-116).

Loc. pàg. 110. (BCPVET)

Les conclusions citades per l'autor es concentren en el fet que la carretera es féu degut al desenvolupament del port tarragoní, i també gràcies als interessos particulars

de dos grups d'hisendats i homes de negocis de Valls i Tarragona. Els vallencs foren Pau Baldrich i de Martí, i Josep Francesc Ixart i Pi. Menciona també que, en general, la construcció de la carretera no entusiasma gaire la resta de pobles per on havia de passar, i que fins i tot alguns decidiren de no pagar, encara que probablement foren comminats a fer-ho, a contracor. No és aquest el cas de Vallmoll que pagà, conjuntament amb les Gunyoles la quantitat de 7.341 rals, essent la tercera població de la comarca a sufragar les despeses, després de la capital Valls amb 43.997 rals, i del Pla de Santa Maria amb 7.409 rals, respectivament.

371. ROVIRA I GÓMEZ, Salvador-J.: *Els Ixart. Una nissaga setcentista de botiguers i comerciants vallencs*. Col.lecció Estudis Vallencs, XIX. Ed. Institut d'Estudis Vallencs. Valls, 1987. 147 pàgs.

Loc. pàgs. 52, 56-57, 61-62, 65-66, 68, 71 i 83. (BIEV)

L'autor referencia al llibre, curull de dades, una finca vallmollenca comprada per Joan Marquel, l'any 1718, a la partida de l'Horta Vella i, posteriorment, al cap de catorze anys venuda a Antoni Coll. A l'apartat de les activitats econòmiques, J. Ixart i Marquel, entre 1773-76, efectuà quaranta-dues compres a Vallmoll, amb un cost pagat d'11.294 lliures. El 1808 i 1809 també comprà aiguardent prova Holanda i 3/4 en concret, 25 cargues i 3 quartans, Holanda; i, 8 cargues i 8 quartans, de 3/4. Ixart i Baldrich i els seus parents arrendaren, a finals del s. XVIII, la primícia del rector i aconseguiren també la de l'ardiaca de Vallmoll

Anuncia el fet que a la botiga dels Ixart o Marquel, al carrer del Forn Nou de Valls,

hi assistiren més d'una vegada compradors vallmollencs, com és el cas dels eclesiàstics Pere Bellver i Francesc Torrell (aquest, citat dues vegades, potser per error).

Referent a la societat, Josep Ixart i Fill explicita dos pagaments entre els molts que hi deu haver referits a Vallmoll. Ambdós són fets per transportar una pipa d'aiguardent de Vallmoll a Valls, i de Vallmoll a Tarragona, respectivament.

372. RIBAS Y VALLESPINOSA, Eusebi, pbr: *Monografía de la Iglesia Parroquial de Sant Joan Baptista de la ciutat de Valls*. Folletí de La Veritat. Impremta de E. Castells. Valls, 1913. 137 pàgs. + 3 f.s.n. (Apèndix, índex i errades).

Loc. pàgs. 9, 73 i 114. (BPV)

L'església de Vallmoll, durant molts anys, estigué sota la jurisdicció de la de Sant Joan Baptista de Valls. Explica també que, durant el primer semestre de 1530, morí molta gent de la "glánola" o pesta bubònica, per la qual molts vilatans anaren a masies del terme o bé a termes veïns. A la vila de Vallmoll, hi aterrà Berenguer Serra, el qual féu de vicari, tot i que morí ben aviat, i fou retornat a Valls per enterrar-li.

Com a detall, on surt la vila s'indica el que ja hem dit, o sigui que l'església de Vallmoll era sufragània de la de Valls durant el s. XII. De la de Vallmoll, en temps reculats, en depenia la de Nulles, la qual tenia com a sufragània la de Bellavista, la de la Santa Creu.

373. SECALL I GÜELL, Gabriel: *Algunos aspectos de la Judería de Valls, según un "Liber Judeorum" (1342-1344)*, a *Sefarad* XLIV. Instituto Arias Montano. Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Madrid, 1984. 180 pàgs. (pàgs. 144-

178).

Loc. sencer (BIEV)

L'autor dóna detalls concrets de l'aljama valenca, de la qual els habitants de Vallmoll quasi que n'estaven engolits per mor de ser, demogràficament parlant, superior la valenca a la vallmollenca. Pel que fa a la vessant comercial, els jueus de Vallmoll són inclosos al resum quantitatiu dels préstecs dels jueus valencs, referits als anys 1342 a 1344, bo i detallant-hi el nombre d'emprèstits i de sous barcelonins. Els jueus de la vila de Vallmoll, durant aquest període de temps, concerten 18 préstecs sobre 361, amb una quantia de 1.334 sous, sobre els 32.709 del total. Parla també de l'aspecte demogràfic, i, a l'apèndix, surten referenciats com a jueus de Vallmoll Bonet Lobell, David de Ganges, Isach Salomo de Fez, Astruch Hereto o Areto, Bonet Isach, Isach Bonet, Mosse de Valmol, etc. Entre els prestamistes valencs relacionats a continuació, els habitants de la vila de Vallmoll hi operen de la forma següent: Bonjua Barzelay (préstecs en 3 ocasions); Abraham Maymo (1) i Astruga - viuda de- Maymo Abraham- (4).

374. SECALL I GÜELL, Gabriel: *Les famílies converses de Valls (s. XIV-XV)*, a *Quaderns de Vilaniu. Miscel·lània de l'Alt Camp II*. Ed. Institut d'Estudis Valencs. Valls, 1987. 94 pàgs+ 2 f.s.n. (pàgs. 17-42).

Loc. pàgs. 25-26, 28, 30-31 i 41. (BIEV)

Preciós treball de l'historiador Gabriel Secall, traspassat, el qual fa una aproximació molt reeixida sobre les famílies converses a Valls, conversions motivades pels avalots produïts el 1391, i reforçada per la

Pragmàtica de Benet XIII, del 1415, restrictiva per als jueus. L'estudi conté l'anàlisi de tretze famílies, quatre de les quals tenen a veure, en molt o en poc, amb d'altres famílies vallmollenques, bé per relació de parentiu, bé per mantenir-hi contactes comercials. Són les famílies de conversos de Dalmau de Montagut, de Boronat de Valls, de Joan Bosch i de Bernat de Tamarit.

375. VILANOVA, Mercè: *Atlas electoral de Catalunya durant la Segona República*. Orientació de vot, participació i abstenció. Estudis electorals/5. Fundació Jaume Bofill. Edicions de la Magrana. Barcelona, 1986. 389 pàgs. + 7 mapes solts.

Loc. pàgs. 364, 368, 372 i 376. (BUT)

Resultat de totes les eleccions de la República. Heus-ne aquí el resum de la vila vallmollenca.

. Legislatives 28 juny 1931. Electors: 388. Participació: 70,9%. Candidatura Republicana: 91%; Candidatura Autono-

mista Republicana: 9%; Coalició Republicano-socialista, A. Rovira i Virgili i Bloc Obrer i Camperol: 0%.

. Parlament de Catalunya 20 novembre 1932. Electors: 388. Participació: 55,9%. ERC: 39,9%; Unió Ciutadana: 18,9%; Coalició d'Esquerres Tarragonines: 40,7%; BOC: 0%; Partit Republicà Radical: 0,5%; Partit Comunista de Catalunya: 0%

. Legislatives 19 novembre 1933. Electors: 698. Participació: 54,7%. ERC: 46,4%; Unió Ciutadana: 33%; Coalició d'Esquerres Tarragonines: 20,5%; Front Obrer: 0,2% Partit Comunista de Catalunya: 0%.

. Legislatives 16 febrer 1936. Electors: 710. Participació: 65,8%. Front d'Esquerres de Catalunya 62,8%; Palau: 0%; [falta Front d'Ordre]

. Eleccions de compromissaris 26 d'abril 1936. Participació: 29,2%. Front d'Esquerres de Catalunya: 99%.

Vid. nùms. 326, 332, 334 i 339.